

Eduard Petiška: Stare grške bajke

2. a Prometej, potomec božanskega rodu Titanov je bil dobrosrčen človek. Ko je hodil sam po zemlji, je spoznal moč zemlje in iz same ilovice ustvaril kip, podoben bogovom, ki mu je boginja Atena vdahnila duha. In tako je napravil prve ljudi. Ljudje so živeli kot otroci in o življenju niso vedeli veliko, zato se je Prometej odpravil med njih in jih poučeval. Zanje je bil pripravljen narediti vse, tudi prevarati samega Zeusa, vladarja vseh bogov. Zaradi te prevare je bilo kaznovano celo ljudstvo in Zeus je zemlji vzel ogenj. Ker pa je Prometej veliko srce in je sočustvoval z ljudstvom, se je sam odpravil na božjo goro Olimp in ukradel kanček ognja. In tako je bilo ljudstvo ponovno kaznovano. Zeus je Prometejevemu bratu poslal Pandorino skrinjico, ki jo je Prometejev brat kljub Prometejevemu opozarjanju odprl in iz nje so v svet zbežale zle stvari, večji del upanja pa je ostalo v njej. Zeusova jeza se je znesla tudi nad Prometejem in tako je večno vstal priklenjen na pogorju Kavkaza, med nebom in zemljo. Vsak dan je do njega priletel orel, mu izkljuval vse drobovje, ki se je Prometeju naslednji dan že zacelilo. In tako je Prometej tudi v nesreči ostal zvest ljudstvu in trpel zanj. Po dolgih letih mučenja ga je junak Heraklej le rešil, in ubil orla. Od takrat naprej nosijo ljudje še danes prstane s kamni, ki ga je po rešitvi s Kavkaza moral nositi tudi Prometej.

2. b Midas je bil kralj in veliki častilec boga Dioniza. Po naravi je bil je neizmerno pretkan in samovšečen človek, saj je mislil, da lahko vse razume in o vsem odloča. Bil je neizmerno bogat. Čeprav mu ni nihče upal povedati, kako je domišljav, njegovo srce ni bilo trdo kot kamen. V svoj dvor je namreč sprejel starca Silena, ki naj bi v njegovih vinogradih kradel grozdje, in ga pri sebi gostil deset dni. V njem je prepoznal veselega boga Dioniza, ki mu je v zahvalo izpolnil eno željo. Ker pa je bil Midas izredno domišljav in pretkan, si je zaželel, da bi se vse, kar bi prijel, spremenilo v zlato. Kmalu je svojo željo močno obžaloval, saj se je zbal, da bo umrl od same žeje in lakote, ker se je vse, kar je prijel v roko res spremenilo v zlato, tudi hrana in pijača. Tako je odšel do boga Dioniza, ga rotiti naj ga očisti uroka, in bog se ga je usmilil. Pa vendar se je kralju zgodil še ena slaba stvar zaradi njegove domišljavosti. Trdil je, da navaden smrtnik igra lepše na glasbilo kot bog Apolon, zato je bil kaznovan z oslovskimi ušesi. Kmalu so mu lasje tako zrasli, da je poklical svojega služabnika, ki ga je do tedaj strigel in mu razodel skrivnost, ki pa jo služabnik ni mogel dolgo skrivati v sebi. Zato je skopal jamico, vanjo zavpil skrivnost in ko je prvič zapihal vetrič se je skrivnost razvedela po vsej deželi. Tako je bila domišljavost kralja za vedno kaznovana.

2. c Tantal je bil Lidijski kralj in ni ga bilo bogatejšega kralja od njega. Čeprav je bil le navaden smrtnik, so mu bogovi dovolili, da je z njimi sedi za isto mizo, se udeleževal pojedini in poslušal kaj govore nesmrtni bogovi. To je bil razlog, da je bil Tantal zelo domišljav in je mislil, da se lahko poistoveti z bogovi. Nekega dne je zanj mladi mladenič ukradel kipec zlatega psa iz Zeusovega templja, ker se je Tantal želel prepričati, da so

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

bogovi res vsevedni. Bogovi so njegovo ukano prepoznali, vendar tega niso izdali. Tako je Tantalova predrznost rasla iz dneva v dan, kradel je z Olimpa in stvari nosil ljudem na zemljo. Bil je prepričan, da je pametnejši od bogov. Prekosil je celo samega in ubil svojega sina Pelopa. Njegovo meso je ponudil bogovom, ki so se po dolgem opazovanju Tantara močno razjezili. Obsodili so ga na večno trpljenje v podzemlju Tartar. V kraljestvu mrtvih stoji v čisti, sveži vodi in muči ga strašna žeja. Če se pripogne po vodo se voda spremeni v pesek če pa se iztegne, da bi si privoščil sočna jabolka, se veja odmakne. Tako je bila domišljavost kralja za vedno kaznovana, kot pri kralju Midasu.

2.d Tebanska kraljica Nioba je bila tedaj najsrečnejša žena. Njen mož je bil Amfion, najbolj poznani igravec na liro, njen oče pa Tantal. Od vsega pa je njen ponos najbolj občudoval njenih sedem krepkih sinov in sedem čudoviti hčera. Vendar pa kraljica ni bila povsem srečna. Nekega dne se je vso prebivalstvo pripravljalo na daritev boginji Leto, kar Niobi ni bilo v prid. Odpravila se je med ljudi in jih nagovorila, naj ne častijo boginje Leto, saj je sama boljša od nje. Upala si je celo trditi, da ima več zakladov in več otrok kot sama boginja. To je Leto močno razjezilo. Poslala je svojo hčer Artemido in sina Apolona na zemljo, da pobijeta Niobine sinove in hčere. Čeprav se je kraljica močno upirala je na koncu ostala sama. Od žalosti se je spremenila v kamen in bila tako kaznovana za svojo zavist in poviševanje.

2. e Tezej je bil pogumen vojščak in atenski junak. Že kot majhen je bil manjše rasti, in tako je vedel, kaj pomeni se upreti večjemu od sebe. Rasel je ob svoji materi in pridno krepil svoje moči ter se uril za prihajajoče naloge. Njegov oče se je namreč odpravil v boj za Atene, in Tezej mu je želel slediti. Ko je bil že dovolj močan, je po naročilu očeta dvignil težko skalo in izpod nje vzel čevlje in meč. V Atene se je podal peš in sam, kar je bilo zelo pogumno, saj so v gorati pokrajini nanj prežale različne nevarnosti, ki jih je Tezej zlahka premagal. Ob prihodu v Atene je bil ravno čas, ko je kralj izbiral žrtve za pošast minotavra, ki jih je kralj Minos zahteval zato, ker je kralju pomagal med vojno. Ker je bil Tezej poln poguma je želel premagati vse izzive in Atence osvoboditi tiranije okrutnega kralja. Kralj je kmalu ugotovil, da je Tezej njegov sin, vendar je bilo že prepozno. Tezeju je z lahkoto uspelo premagati minotavra, vendar mu brez pomoči prelepe kraljeve hčere Adriane to nebi uspelo. Ta mu je namreč dala klobčič, in s pomočjo njega je Tezej našel izhod iz Dedalovega labirinta. Tako so bili Atenci rešeni pred pošastjo in pobegnili so pred hudobnim kraljem, preden je ta prepoznal njihovo ukano. Ob prihodu pa pogumni Tezej svojega veselja ni želel deliti z očetom, in ta si je, ko je videl črno zastavo, vzel življenje. Tako je junaški Tezej osvobodil domovino in postavil trdne temelje svobodi in pravici.

2. f Sizif je bil človek, ki se ni bal bogov. Nad mestom Korint je imel svoj grad, ki pa ni imel pitne vode. Zato je Sizif hitro izkoristil spor med Zevsom in Azopom, in Azop mu je v zameno za nasvet daroval studenec. Zeusa je Sizifovo dejanje zelo razjezilo, zato je nanj

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

poslal boga smrti, Tanatosa, ki pa ga je Sizif ujel v svojo ječo. Od takrat naprej ni na zemlji umrl nobeden človek, zato je Zeus osvobodil smrt. Sizif pa je bil zelo bistroumen in pretkan človek in je ženi že v naprej naročil naj ob njegovi smrti ne žaluje za njim. Tako mu je uspelo prekaniti samega Hada, ki ga je po njegovem tarnanju, da žene ne žaluje za njim, izpustil iz podzemlja. To je Zeusa zelo razjezilo in Sizif je moral za kazen oditi v Tartar. Tam je za vse njegove grehe moral valiti ogromno skalo na vrh hriba, ki se je nato ponovno skotalila nazaj. In to kazen mu bo večno breme.

2. g Odisej je bil eden največjih grških junakov trojanske vojne. Bil je itaški kralj. Po zmagi v trojanski vojni se je vračal domov na Itako, vendar se je zaradi zamere nekaterim bogovom, potovanje zavleklo na kar deset let. Na potovanju se je spopadel z mnogimi nevarnostmi in med njimi je bil tudi enooki Kiklop. Ukanil ga je z svojo pametjo in prebrisanostjo. Bil je človek dejanj in poguma. Svojim prijateljem je ostal vedno zvest, saj se je sam odpravil po tovariše k čarovnici Kirki. Nekaj časa je celo živel z njo. Na svoji poti se je podal celo v podzemlje Hada, se srečal s sirenami, plul mimo Skile in Karibde in nazadnje spoznal nimfo Kalipso, ki mu je pomagala do otoka Fajakov. Na svoji poti je Odisej venomer pokazal trezno glavo in veliko pamet. Bil je človek na katerega si se lahko zanesel, ko je bilo to najbolj potrebno. Po prihodu v rodno Itako je s pomočjo boginje Atene pokončal snubce svoje zveste žene Penelope in zopet zavladal svojemu ljudstvu na Itaki. Vladal mu je dobro in pravično.

3. a Orfej je zgodba o čudovitem pevcu Orfeju in o njegovi ženi, vodni vili Evridiki. Vse se je začelo, ko je Evridika zaradi kače izgubila življenje. Orfej je bil zaradi velike ljubezni pripravljen narediti vse, da bi jo obudi iz smrti. Sam se je odpravil v podzemlje boga Hada, kjer prebivajo vse duše umrlih. S svojo očarljivo pesmijo je prepričal samega boga, ki mu je v zameno ponudi Evridikino življenje, vendar le v primeru, da se niti za hip ne ozre nazaj, ko bosta odhajala iz temačnega podzemlja. Orfej se je tako ves srečen vračal s svojo ljubljeno ženo Evridiko, vendar ga je premamila tišina in obrnil se je le za hipec. Tisti trenutek pa se je Evridikin obraz razblini pred njegovimi očmi in Orfej je za vedno ostal sam. Od tedaj naprej je igral le še žalostne pesmi, do tistega usodnega dne, ko so ga pijane Bakhanke pokončale s kamenjem. Orfejevo glavo je morje odneslo vse do otoka Lesbosa, ki je še danes poznan po slavnih pesnikih. Pa ne samo to. Orfeja si je zapomnilo tudi morje, ki še danes poje njegovo pesem.

3. b Zgodba Jazon in Medeja je ena izmed tistih mitov, ki govori o visokih podvigih junaka, da bi se prilastil prestol. Jazon je bil sin Peliasa, katerega brat si je po smrti kralja prilastil prestol. Jazona je vzgajal Kentaver, napol konj, napol človek. Njegov oče je kmalu umrl in Jazon prestola ni želel prepustiti Ajzonu, tako kot njegov oče. Vendar njegova pot do prestola ni bila lahka. Po ukazu Ajzona se je moral odpraviti v daljno deželo Kolhido, po zlato runo. S pomočjo argonavtov, bogov, starca in Friskosovih sinov je Jazonu uspelo

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

priiti čez morje, mimo mnogih ovir, do Kolhide. Tam ga je čakala najtežja preizkušnja. Da bi si pridobil zlato runo je moral svojo hrabrost dokazati s preizkušnjo. Premagati je moral dva bika in zmaja, ki nikoli ne zaspi. Brez Medeje, kraljeve hčerke in "čarovnice", ki se je tedaj zaljubila v hrabrega Jazona, Jazonu nebi nikoli uspelo. Medeja mu je namreč ulila moči, mu dala nasvete in ga premazala z čarobnim mazilom, ki je Jazon naredilo nesmrtnega za en dan. Po težki zmagi se je tako Jazon vrnil v svojo deželo Grčijo skupaj s svojo ljubeznijo Medejo, ki mu je na poti pomagala skozi vse ovire. Medeja je bila v Jazona zaljubljena celo toliko, da mu je pomagala čisto do vrha, do prestola. S svojim urokom je pokončala kralja Ajzona. Vendar Medeje v novi domovini ni čakala sreča, saj si je Jazon takoj po prihodu poiskal novo nevesto. Ko ga je ta zapustila, je Jazon ponovno iskal Medejo, vendar je ni nikoli več videl. Tako se je nesrečni hčeri kolhidskega kralja izpolnila slutnja, da se z izdajalstvom in zločinom ne bo pridobila sreče na zemlji.

3. c Bajka Dedal in Ikar se dogaja v času, ko je živel največji stavbenik in kipar v celi Grčiji in Atenah, Dedal. Imel je mnogo učencev, med njimi tudi Talosa, ki je bil sčasoma že tako dober kot on. Sam Dedal se je zbal za njegovo slavo, zato ga je nekega dne zvalil na goro in ga porinil v prepad. Novica o tem dogodku se je kot ogenj razširila po deželi in Dedal se je skupaj s svojim sinom Ikarom odpravil na otok Kreto. Tam ga je toplo sprejel kralj Minos. Dedal mu je v zameno za gostoljubje zgradil labirint, kjer je bila zaprt Minotaver, pošast z bikovsko glavo in velikanskim človeškim telesom. Kljub uspelem pobegu je Dedala sčasoma preplavilo hrepenenje po domovini zato ni več želel ostani pri krutem gospodarju. Iz peres in voska je izdelal krila in skupaj z Ikarom odletel nazaj v svojo domovino. Med letom je Ikara zamikala želja, da bi se vzel še više in njegova krila so se stopila po vročim soncem. Ves žalosten se je oče spustil na majhen otok, danes imenovan Ikarja, in pokopal svojega sina.

3. d Orest je bil sin mikenskega kralja Agememnota. Imel je tri starejše sestre. Ko njegovega očeta ni bilo doma, si je njegov sorodnik Egist želel zasesti prestol, s kraljičinim zaupanjem. Ko se je Agememnon vrnil in se kopal sta ga ubila. Ljudstvu to ni bilo všeč in lahko so samo še upali, da se bo Orest, edini sin enkrat maščeval za zločin. Starejša hčer je Oresta poslala k daljnemu sorodniku in upala, da jo bo, ko bo močnejši, rešil in osvobodil. Rejnik, pri katerem je živel Orest pa je kraljico ukanil in ji rekel, da je Orest umrl. Kraljica si je že oddahnila, saj ni vedela za zvijačo. Orest pa je ob tem pogovoru smuknil v palačo in pokončal kraljico, svojo mater, ter svojega sorodnika Egista. Ta vest mu ni dala miru in zapustil je deželo in začel bloditi po svetu skupaj s Piladom. Izvedel je prerokbo, ki mu je narekovala naj ukrade kip Artemide, vendar so ga ujeli. Naslednji dan so ga želeli pokončati, vendar se je rešil, ko je zaklical ime svoje sestre, ki naj bo jo tudi žrtvovali boginji Artemidi. Toda ta svečenica je bila njuna sestra. Tako so se na koncu vsi rešili z njeno pomočjo, Orest pa je postal kralj Mikene.

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

3. e Zgodba Ojdip in Antigona se začne z rojstvom Ojdipa, ki naj bi po prerokovanju ubil lastnega očeta Laja in se poročil s svojo materjo Jokasto. Ojdipa zato nista vzgajala njegova starša, temveč pastir, nato pa korintski kralj. Rasel je v prepričanju, da pozna svoja prava starša, do tistega dne, ko mu je nasprotnik izdal resnico, kar Ojdipu ni dalo miru. V preročišču Delfe ga je prerokba zmedla le še močneje, zato se ni vrnil domov, vendar je odšel v nasprotno stran. Na poti je ubil starca, za katerega ni vedel da je njegov oče. Ko je prešel do mesta Tebe, je razrešil sfingino uganko, vstopil v mesto in se nevede poročil z lastno materjo ter z njo imel otroke, ki so mu bili hkrati tudi bratje in sestre. Ko je izvedel, da se je prerokba uresničila, je kaznoval sam sebe in si staknil oči, njegova mati in žena pa se je obesila. Poprosil je svojo hčerko, in ta ga je odpeljala do gaja posvečenega Erinijam, kjer je odšel v podzemlje smrti. Ker pa pred smrtjo ni določil, kateri od dveh sinov bo kralj, sta se le ta stepla do smrti. Novi kralj Kreon je tako določil, da enega od njiju pokopljejo, drugega pa puste, da ga pojejo živali. Antigona se s tem ukazom ni strinjala, želela je pokopati svojega brata in zato je bila kaznovana. Pred kaznijo si je vzela življenje, z njo pa je umrl tudi Haimon. Žalostno je poslej živel Kreon, dokler tudi njega ni smrt odvedla v podzemlje.

3. f Trojanska vojna se navezuje na mesto Troja, kjer je v tistem času vladal kralj Priam s kraljico Hekabo. Neke noči pa je imela kraljica hude sanje o sinu, za katerega je bilo prerokovano, da se bo kmalu rodil in mestu prinesel pogubo. In res je rodil otrok in kralj se je odločil, da ga pošlje v nenaseljeno gorovje. Tam pa ga je srečala medvedka in ga vzgajala kot svojega mladiča. Nekega dne pa ga je našel pastir in ga odnesel s seboj. Tam je dobil ime Paris. Medtem, ko je nekega dne pasel črede, so se pred njim pojavile tri boginje in želele, naj si izbere eno izmed njih. Paris je izbral Afrodito in tako Trojancem nakopal sovraštvo drugih dveh boginj. Čez čas pa se je lahkomišelnih Paris trojanskim ladjevjem odpravil v Špáro in kralju ukradel njegovo ženo, najlepšo žensko na svetu, Heleno. Med potjo domov sta se poročila in živela v Troji. Menelaj in njegov brat sta kmalu zbrala vojsko in se z ladjevjem odpravila proti Troji, da bi se maščevala za tako grdo kršitev gostoljubja. Grško - Trojanska vojna v katero je vključen tudi Ahil traja tako deset let. Zaradi ukane s Trojanskim konjem, kar je bila domislica zvitega junaka Odiseja, Troja pade. Tako se zgodba konča tragično in prerokba se Trojancem na žalost uresniči.

4.

Tantal

Motiv: navaden smrtnik in Bogovi, kraja, predrznost, poviševanje

Ideja: je, da imajo po videzu pravični smrtnik velikokrat dane take privilegije, kot jih imajo bogovi. Vendar pa še vedno ostaja mejna črta med bogovi in navadnimi smrtniki, ki jo smrtnik ne sme prekoračiti, kot jo je v tej zgodbi Tantal. Če smrtnik to mejo prekorači in se celo upa poistovetiti z bogovi ter jim lagati je zato močno kaznovan. __

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

Tema: te zgodbe je, da svoje privilegije spoštovati in jih ne izkoriščati sebi v prid, saj je vsaka tvoja domišljavost lahko močno kaznovana

Orfej

Motiv: piščal, vodne vile, podzemlje Hada, izguba ljubezni

Ideja: je, da si lahko z znanjem, prijaznostjo in borbo pridobimo tisto kar želimo, vendar moramo biti previdni, saj nam lahko najmanjša napaka uniči ves trud

Tema: te zgodbe je, da smo ljudje za ljubezen pripravljeni narediti vse, vendar nam lahko že čisto majhna zmeta uniči sanje

Dedal in Ikar

Motiv: umor, ptice, pobeg, smrt

Ideja: je, da lahko zaradi neposlušnosti in radovednosti izgubimo življenje

Tema: te zgodbe je, da ljudje naredimo vse, da uresničimo svoje sanje in želje, kar pa nas lahko včasih stane celo življenja.

5.

Grška bajka o vesoljnem potopu Svetopisemska zgodba o vesoljnem potopu

- Zeus spozna, da se je med ljudi razpasla polna pokvarjenost	- Bog pove Noetu, da je zemlja hudobije
- Zeus naredi vesoljni potop	- Bog naredi vesoljni potop
- Zeus reši pravična, poštena njegov in bogaboječa človeka, Devkaliona in Piro	-Bog reši pravičnega Noeta, družino in od vsake vrste živali po enega samca in eno samico
- Zeus ukaže Tritonu, naj zatrobi na veliko školjko in morje ter reke se začnejo umikati	- po štiridesetih dneh vode vse zemlje usahnejo
- Devkalion in Pira molita za življenje na z daruje Mahom poraslem templju boginje Temide življenje	- Noe postavi Gospodu oltar in žgalne daritve ter moli za
- Zeus ustvari življenje tako, da Pira in Noe in Devkalion mečeta kamenje za hrbet. množijo	- Bog ustvari življenje tako, da se Njegova družina med seboj
- Zeus je rekel: tako je nastal nov človeški rod, zaveze, ki	- Bog je rekel: To je znamenje

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

1. DOMAČE BRANJE (Stare grške bajke in Zgodbe svetega pisma)

žilav po delu in odporen proti stiskam in nadlogam. Sem jo sklenil med seboj in vsemi živimi
iz kamenja je izšel in bil neuklonljiv in trden kot bitji, ki so na zemlji kamen

6. Med grškimi bajkami in svetopisemskimi zgodbami lahko najdemo nekatere podobnosti. Povezanosti najdemo tako v zgodbah kot v junakih. Za primer podobnosti med zgodbama lahko omenimo zgodbo o Vesoljnem potopu., med podobnosti pri junakih pa lahko štejemo Zeusa, ki vlada zemlji in nebu ter Boga, ki opravlja enako funkcijo. V vseh zgodbah lahko zaznamo odnos med Bogom in ljudmi. Pa vendar menim, da imajo svetopisemske zgodbe nekoliko globlji pomen, tudi za današnjega človeka.

7. Zgodba Troja me spominja na film Troja, ki je bil posnet prav po tej staro grški bajki.